

dersim

efsane ve gerçek

ayaklanma ve katliam

**Bizi bir kamyonu doldurdular
Tüfekli iki erin nezaretinde
Sonra iki erle yük vagonuna doldurdular
Günlerce yolculuktan sonra bir köye attılar
Tarih öncesi köpekler havlıyordu**
– Cemal Süreya

M. ÖZLEM

Yaşanan süreç resmi ideolojinin duvarlarında yeni gedikler açarak gelişmeye devam ediyor. Günün yok sayılan olguları birer birer kabul edilir hale gelirken tarihin tozlu raflarında unutulmaya terk edilmiş olaylar birer birer gündeme gelip tartışmaya açılıyor. Politikanın garip cilvesi bir kazağın sökülüşü gibi resmi ideoloji bir ilmeğinden çözüldüğü anda adım adım diğer ilmekler kendini bırakıyor. Ve tarih bir kere daha, beklili de yeniden yazılmaya başlanıyor. Bütün kötülükler teker teker akıl ve vicdan mahkemesinin önüne getirilip halkın vicdanında aklanmaya zorlanıyor. Ve kötülüklerin avukatlığına soyunanlar savunma için attıkları her adımda yeni bir suçun deşifre olmasına ve yeni bir mahkemenin kurulmasına sebebiyet veriyorlar. Ve pislikler ortaya yayıldıkça, işlenmiş suçlar birer birer deşifre oldukça açılan mahkemelerin aslında aynı kaynağa yöneldiğini ve şeytanın kendisine bağlandığını görüyoruz. Ki şeytan kötülüklerin kaynağı bilinir. İki yüzlü bir ilişki keskin bıçak gibi kendini keserek ilerliyor. Ki şeytan kovulmazdan önce cennetin en güçlü meleklerinden biridir. Tartışma ilerledikçe ve derinleştikçe şeytanın ini açığa çıkıyor. Devlet tüm gü-

nahlarıyla kendin ele veriyor.

Kürt meselesi dolayısıyla başlayan tartışma devleti güncel suçlarıyla karşı karşıya bırakırken açılan kutudan geçmişin bütün suçları birer birer ortaya çıkıyor. Kürtlerle kendi çapında bir mutabakat arayan devlet kaçınılmaz bir şekilde bu mutabakatı Ermeniler ve Alevilerle de kurmaya zorlanıyor. Bu arayışın kendisi geçmişin günahlarını açığa vururken bugünün kahramanlıklarının günahattan başka bir şey olmadığını da ele veriyor. Ezilenlerin üzerine Azrail misali çöken zebanilerin birer kahraman sıfatıyla anıldığını ve suçun, günahın aynı suç, aynı günah olduğunu, kime yönelirse yönelsin katilin aynı katil olduğunu öğreniyoruz. Katliamlar ve cinayetler ortaya çıktıkça hepsinin üstünü sarmalayan efsaneler ve mitosların sisi de dağılıveriyor. Ve düne kadar bu efsane ve mitlerle dağlanmış gözler gerçeğin keskin ışığıyla açılıyor. Ne acıdır ki gözleri açan gerçek zihinlerdeki sis perdesini dağıtmaya yetmiyor.

Onur Öymen'in Kürtlere yönelik katliam, sürgün ve asimilasyon politikalarını savunmak için verdiği örnek devletin başka bir suçunun da deşifre olmasıyla sonuçlandı. Onur Öymen "Teşbih-te hata olmaz" sözünü doğrularcasına bir katliamı savunmak için başka bir katliamı öne sürdü. Kendi mantığı içinde doğru ve tutarlı bir örnek

**Ezilenlerin üzerine
Azrail misali çöken
zebanilerin birer
kahraman sıfatıyla
anıldığını ve suçun,
günahın aynı suç, aynı
günah olduğunu, kime
yönelirse yönelsin
katilin aynı katil olduğunu
öğreniyoruz.
Katliamlar ve cinayetler
ortaya çıktıkça hepsinin
üstünü sarmalayan
efsaneler ve mitosların
sisi de dağılıveriyor. Ve
düne kadar bu efsane ve
mitlerle dağlanmış gözler
gerçeğin keskin ışığıyla
açılıyor. Ne acıdır ki
gözleri açan gerçek
zihinlerdeki sis perdesini
dağıtmaya yetmiyor.**

verdi. Bu devlet kurulduğundan bu yana farklılıkları katliamla bastırır. Sürgün, asimilasyon ve katliam devletin homojenleşme çabasının temel faaliyet alanıdır. Ermenilerden Rumlara, Kürtlerden Alevilere ve devrimcilere devletin resmi politikası sürgün, asimilasyon ve katliamla örülmüştür. Onur Öymen'in dile getirdiği devletin fiilen yaptığıdır. Durumun tarifinden başka bir şey değildir. Öfke ne kadar büyük olursa olsun adresi Onur Öymen olmamalıdır. O safça bir başka suçu aklamak isterken diğer bir suçu ele vermiştir. Özetle devlet bugün katliam yapıyor, ama geçmişte de yaptı. Bu devlet geçmişte katliama uğrayanlara ağlamadığı gibi bugün de yaptığı katliamların arkasından ağlamaz. Geçmişte dost eli uzatmadıklarına barış ve demokrasi taleplerini dile getirenlere kulaklarını tıkadığı gibi bugün de dost eli uzatmaz ve taleplerini ciddiye almaz. Devlet güçlüdür, gücünü şiddetten, kandan ve katliamdan alır. Onur Öymen devletin resmi politikalarının karşısında Ermeni'nin, Kürt'ün ve Alevi'nin farkının olmadığını alenen dile getirmiştir. Bu dolayısıyla bir ya-

Gerek yaşayan tanıkların ifadeleri, gerekse yayınlanmış belgeler ve döneme ait gazete haberleri katliamın devletin bütün ricali tarafından alkışlandığını göstermektedir.

niyle tarihsel bir kinin ve düşmanlığın müsebbibinin adresini, yani devleti deşifre etmiştir. Alevi-Kürt düşmanlığı devletin gözünde iki düşmanın farkının olmadığı anlamını taşımaktadır. Bu düşmanlığın kendisinin kaynağı resmi devlet politikasıdır. Aleviler yıllarca yaratılmış efsanelerle aldatılmış ve cellatlarının hayranı haline gelmiştir. Efsane duvarı sorgulanmaya ve çatlamaya başlamıştır.

Efsane nedir? Dersim ve Seyit Rıza her gündeme getirildiğinde unutturulmaya ve çarpıtılmaya çalışılmıştır. Kuşaktan kuşağa suçlular gizlenirken kötülük olmamış gibi yaşanılmaya çalışılmıştır. Aleviler CHP'nin oy deposu gibi kullanılmış, çok uzun yıllar Dersim CHP'nin kalesi olarak algılanmıştır. Suçlular aynı zamanda güçlüyse eğer suçu başkalarının üzerine yıkarak kendilerini aklar ve mahkeme karşısına çıkıldığında ezilenin avukatlığına soyunur. Mazlum celladına aşık olur. Dersim katliamı her gündeme getirildiğinde tarih çarpıtılmış ve İsmet İnönü cellat ilan edilirken bir bütün olarak CHP ve Mustafa Kemal aklanmıştır. Tarihi kişilerin üzerinden açıklayan mantık katliamları da kişisel kötülükler olarak sunma eğilimindedir. Aynı zihniyet Dersim katliamını devletin ezilenlere yönelik katliamlarından da ayırma eğilimindedir. Efsane ısrarla Seyit Rıza ile Şeyh Sait'in anlaşmazlığını ve olmayan ama olur gösterilen düşmanlığını anlatırken katille değil katledilen başka bir halkla uğraşmayı tercih etmiştir. Dersim katliamını her dile getirildiğinde Aleviler Kürtlerle olan farklılığını izaha çalışmış, ve sanki katliamı gerçekleştiren devlet değil de Kürt hareketiymiş gibi davranmıştır. Onur Öymen kendi sözleriyle bu efsaneyi bir çırpıda dağıtıvermiştir. Özetle Kürtlerle barışmak yanlıştır, çünkü biz Alevilerle de barışmadık demiştir. Bu devlet Alevileri katlettiği gibi Kürtleri de katledebilir demiştir. Ve sanki nazire yaparcasına kendisine faşist diyenlere o zaman Atatürk de faşisttir, ben Atatürk'ün yaptıklarını savunuyorum demiştir. Tartışma bu dolayısıyla açıldığı andan itibaren ortaya şimdiye

kadar üzerinde durulmayan ve önemsizmiş gibi görülen pek çok gerçek saçılıvermiştir. Suçu İsmet İnönü'nün üzerine yıkarak Mustafa Kemal'i ve devleti aklamaya çalışanlar TC devletinin kurulduğu andan itibaren Dersim'e yönelik politikalarını yansıtan belgeler karşısında suskunluğu tercih etmektedirler. Dersim TC için operasyonla ortadan kaldırılması gereken bir çıban başı olarak kabul edilmiştir. Mustafa Kemal de İsmet İnönü de birçok kez Dersim'in TC devletinin en önemli sorunlarından biri olduğunu ifade etmişlerdir. Hazırlatılan her raporda Dersim'in parçalanması, aşiret önderlerinin öldürülmesi ve halkın sürgün edilmesi önerilmiştir. TC'nin Dersim'de yaptığı tek yatırım okul, yol ve karakoldur. Ve Dersim 1937 ve 1938'de tarihin en kanlı katliamlarından birine sahne olmuştur. Mustafa Kemal'in katliam sırasında hasta yatağında olduğuna dair efsane, katliamın anlık bir plan ve refleks olduğu kurgusuna yaslanır, ki yanlıştır. Katliam Dersim'e yönelik devlet politikasının kaçınılmaz bir sonucudur ve hazırlıkları 1935 Tunceli kanunuyla başlatılmıştır, Mustafa Kemal cumhurbaşkanıdır.

Gerek yaşayan tanıkların ifadeleri, gerekse yayınlanmış belgeler ve döneme ait gazete haberleri katliamın devletin bütün ricali tarafından alkışlandığını göstermektedir. Bizzat Cumhuriyet Gazetesi baş yazarı Yunus Nadi Dersim meselesinin çözülmesini büyük bir şevkle öven baş yazar yazmıştır. Dersim köylerini bombalayan Sabiha Gökçen'in fotoğrafları ve bombardıman haberleri o dönemin gazetelerinin birinci sayfalarında ve manşetlerinde yer almıştır. Mustafa Kemal'in katliamı yöneten komutana yönelik övgüleri ve manevi kızını gözetmesinden dolayı teşekkürleri devletin resmi kayıtlarında mevcuttur. Dersim halkı Osmanlı'dan devir alınan asimilasyon, sürgün ve katliam politikalarının kurbanı olmuştur.

Geçmiş bu günle, tarihi yaşananla karşılaştırmak katliamın boyutlarını anlamamız açısından çok daha önemli sonuçlar ortaya çıkarmak-

Başbakanın deyimiyle Dersim'de katliam yapılmıştır. Katliam insanlık suçudur. Alevi oylarına niyetlenen hükümet partisi, Dersim'e yönelik devlet şiddetini katliam olarak tariflerken köylerin bombalanmasını ve insanların ölmesini cinayet olarak tariflerken Kürt köyleri halen bombalanmakta ve linç girişimine uğrayan DTP konvoylarında DTP suçlu ilan edilmeye çalışılmaktadır. Devlet kendi suçuyla yüzleşmekten kaçınmaya ısrar etmektedir.

tadır. Devlet Ermenilere yaptığını Dersimlilere, ve Dersimlilere yaptığını bütün Kürtlere yapmaya devam etmektedir. Asimilasyon, sürgün ve imha politikaları bugün hala devam etmektedir. Dört binden fazla köy boşaltılmış, milyonlarca insan yerinden edilmiş, binlerce kişi faili belli cinayetlerde yok edilmiştir. Bugün Kürtlere yönelik bu imha politikaları boşa düştüğü içindir ki Dersim gündeme gelmiştir. Onur Öymen Dersim'le Kürt katliamı arasındaki bağlantıyı Şeyh Sait isyanıyla Dersim isyanı arasında bağlantı kurarak kendisi ispat etmiştir. Ne kadar acıdır ki bütün her şey bu kadar alenen dile gelirken Onur Öymen'i protestoya soyunanlar sadece Dersim katliamıyla ilgilenmekte, Kürtlere yönelik diğer katliamı ve sürdürülen kirli savaşı görmezden gelmektedir.

Devletin iki yüzlülüğü Onur Öymen'in ortaya döktüğü çıplak gerçeği AKP'nin kullanmasıyla sürmektedir. Başbakanın deyimiyle Dersim'de katliam yapılmıştır. Katliam insanlık suçudur. Alevi oylarına niyetlenen hükümet partisi, Dersim'e yönelik devlet şiddetini katliam olarak tariflerken köylerin bombalanmasını ve insanların ölmesini cinayet olarak tariflerken Kürt köyleri halen bombalanmakta ve linç girişimine uğrayan DTP konvoylarında DTP suçlu ilan edilmeye çalışılmaktadır. Devlet kendi suçuyla yüzleşmekten kaçınmaya ısrar etmektedir. CHP'den Dersim katliamının hesabını sormaya kalkan ve Onur Öymen'in istifa etmesini isteyenlerin bilmesi gereken gerçek özür dilemesi gereken devletin kendisi olduğu gerçeğidir. Devlet bu günkü suçlarını sona erdirmeden, katliamlarını durdurmadan ve Kürtlerden özür dilemeden geçmişteki katliamlarını da kabul etmeyecek ve özür dilemeyecektir. Dersim'in hesabı Kürtlerin uzattığı barış elinin içinde gizlidir. Efsane sona ermiştir.

Tarih yeniden yazılacaksa eğer bu tarih bizim elimizde yazılacaktır. Ve dipnotunda Alevilerin, Kürtlerin ve bütün ezilenlerin kardeş olduğu emaresi bulunacaktır..